

Pe urmele lui Camil. La munte, la mare, pe mare și în Circumscripția Oravița

“Într-o adunare generală a Societății autorilor dramatici români un confrate, cu o energie vibrantă și un patetism sfâșietor, a declarat, în legătură cu nu știu ce chestiune, că atunci când e vorba de interesul său el luptă cu orice: cu otravă, cu pumnalul și chiar cu parul. Nu m-a surprins ceea ce spune el, căci știam că așa face, dar am rămas uimit când am văzut surâsul de colegială aprobare, al celorlalți confrăți din adunare. Toți găseau lucrul acesta așa de firesc, încât mi-am zis că eu nu mai am ce căuta acolo. Căci eu nu pot recurge nici la otravă, nici la pumnal, nici la par.” Asta era crezul lui Camil Petrescu pe care i l-a destăinuit, într-un interviu literar, lui Vasile Netea. Camil vrea să se impună în lumea literară contemporană (ba chiar și în cea politică) cu metode mult mai delicate. Le vom analiza metodic și le vom lua pe rând. Al. Rosetti a povestit într-un articol intitulat **Camil Petrescu în plin soare unde, cum și cât scria acest scriitor solar. Seamănă și nu seamănă cu Eminescu...**

La mare, romancierul nu-și simțea vârsta și se considera un tânăr alături de alți tineri: “În vara anului 1955, ca și în anii precedenți, Camil Petrescu putea fi văzut pornind în larg cu barca, încărcată de tineri sportivi, aruncându-se cu ei în mare și întorcându-se înot de la distanțe lungi.” Era o perioadă când se gădea intens la Bălcescu.

Emin vs. Camil sau Cafea vs. ceai, mere și nuci vs. dulceață

“Sunt unele case, la munte, vârâte sub deal și împresurate de umbra neagră și umedă a brazilor, în care stăruie un puternic miros de mucegai și e frig în toiul verii. Camil Petrescu ocolea aceste locuințe și prefera casa așezată în mijlocul poenii de munte, în bătaia soarelui, împărțită de efluviile arzătoare ale nămiezii și de răcoarea nopților de vară. Absorbind esențele tari ale pădurilor de brazi și ozonul înserării, scriitorul se găsea în cele mai bune condiții de creație. Camera lui de lucru era însă închisă ermetic. Scria cu perdelele trase și ușile ferecate, învelit în haine de lână, cu un fular călduros în jurul gâtului și în cap cu o șapcă.” Ca și Eminescu, Camil pune puțin preț pe aspectul interior al locuinței. Când scria, poetul era îmbrăcat lejer, prozatorul era înfoclit cum scrie la carte. Ligia Macovei înfățișează poetul într-o cămașă largă, deschisă la gât și cu mânecile suflecate. Marcel Iancu îl desenează pe Camil, pe marginea patului, în pijama. (Truman Capote a scris toată viața tolănit în pat...) Eminescu consuma cafea în exces iar Camil prefera ceaiul. Lui Eminescu îi plăceau nucile și merele, Camil prefera dulceața. “Era atrăgătoare acea dezordine, în care obiectele cele mai speriate își căutau o individualitate de o clipă: ceainicul așezat în mijlocul patului, borcanul cu dulceață stăpânind fotoliul”. Dezordinea (creatoare) era la ea acasă și la poet și la prozator: “un pantof stingher pe masa de noapte...” Și unul și altul, atunci când se apucau să scrie, scriau în mod febril: “Scriitorul acoperea foile albe cu scrisul său caracteristic, nervos, grăbit, veșnic depășit de idee”.

De la munte la mare. Forever young...

Camil iubea marea și apa. Ne bazăm, și acum, tot pe mărturiile lui Al. Rosetti: “Acest drum cu priveliștea neîntreruptă a mării, scaldat în lumina nămiezii și răcorit de brizele maritime, Camil Petrescu le-a parcurs de nenumărate ori, stăpânit de o reală euforie. Totul i se părea mai simplu aici, redus la proporții normale: problema de cugetări, scenariu dramatic, schițe sau planuri ale cărților în devenire se rezolvau acum de la sine. Atmosfera iodată a mării, lumina razelor solare, răsfrânte de ecranul nisipului îl întâreau, îi procurau moment de beatitudine”. La mare, romancierul nu-și simțea vârsta și se

considera un tânăr alături de alți tineri: “În vara anului 1955, ca și în anii precedenți, Camil Petrescu putea fi văzut pornind în larg cu barca, încărcată de tineri sportivi, aruncându-se cu ei în mare și întorcându-se înot de la distanțe lungi.” Era o perioadă când se gădea intens la Bălcescu.

Două teorii despre scriitură. Una înainte de 23 august 1944 și alta - după

Teoria lui Camil era că scrisul trebuie să redea exact, fără literaturizare, fapte de viață. („Nu pot” - protesta aceasta - “cum o să scriu?... N-am talent.” Răspunsul lui Camil era paradoxal și lăsa interlocutorul fără replică: “Dacă aș vrea să fac o glumă ieftină aș răspunde: tocmai de aceea... Dar îți spun serios: Nici unul dintre marii scriitori n-a avut talent. Povestește net, la întâmplare, totul ca într-un proces-verbal.”)

Cella Serghi a aflat de la doi mari scriitori, Camil Petrescu și Liviu Rebreanu, că „scrisul e ocnă”. Camil chiar o averizează: “Bagă de seamă, dacă începi să scrii, înseamnă că ai să sapi la sare!” Ceea ce nu a înțeles niciodată Cella Serghi la Camil e tocmai esența sfatului literar pe care i l-a dat Doamnei T. „De ce o sfătuiește el pe doamna T. să scrie cum îi vine, cu sinceritate, și prolix, sau cât mai prolix, nu știu. Camil avea totdeauna un carnețel în buzunar și îl scotea și scria mereu, te și întrebai de multe ori ce i-a venit atunci să scrie”, s-a destăinuit publicului, la anii deplinei maturități, d-na Cella Serghi, în Rotonda 13 de la Muzeul al literaturii române. Teoria asta, dezvoltată spre uzul Doamnei T., s-a dovedit valabilă doar înainte de venirea comuniștilor la putere. Nici sfatul oferit Cellei Serghi nu mai era în totalitate valabil. Comuniștii susțineau, și se bazau pe fapte și nu pe vorbe, că “Cine limbă lungă are va săpa 5 ani la sare!” Literatura de tip oral se făcea, atunci, în România cu mari pierderi colaterale. Mai putea scriitorul să mai scrie despre vremurile noi ca într-un onest proces verbal? (E, desigur, o întrebare retorică...) Ca să se scoată, cumva, din această situație ingrată, Camil se scufundă în istorie și își alege un erou care să-i semene, cât de cât, din punct de vedere ideatic. L-a ales pe Bălcescu...

Who is this fucking Balcescu?, ask the Criticist

Camil se apucă de scris, pentru a fi pe linia trasată de partidul unic, *Un om între oameni*. E un roman fluviu ce se întinde pe 700 de pagini. Când a pornit la drum, scriitorul nu avea la dispoziție decât informații sumare despre eroul său. Din acest motiv, Șerban (cel Rău) Cioculescu a stat de vorbă cu scriitorul și l-a întrebat în mod tranșant: “Cine e Bălcescu?” (Dacă scena s-ar fi petrecut într-un film american de acțiune și suspence întrebarea ar fi sunat așa cum am reproduș-o în subtitlul de mai sus!) Criticul avea o amintire precisă, despre răspunsul pe care i l-a dat Camil când i-a obiectat că figura lui Bălcescu semăna prea mult, “prin febra interioară și ardere continuă”, cu autorul său. “Fortând puțin nota, am încheiat peremptoriu: *Nu este Bălcescu, ești dumneata Camil!*” Cioculescu s-a așteptat să-l vadă pe Camil reacționând energic și apărându-și eroul. “Spre surprinderea mea”, relatează criticul, “Camil a ridicat din umeri, a deschis brațele și a răspuns dezarmant: *Ce puteam face?*” Într-adevăr, ce putea face bietul om aflat sub vremuri? Într-un interviu din *Contemporanul*, datând din anul 1956, Camil dă cărțile pe față:

“Toate amănuntele știute - despre Nicolae Bălcescu - la un loc, nu dau mai mult de șapte pagini”. Din 7 pagini a scos 700. E un randament demn de orice stahanovist al literaturii noi.

Impresiile de călătorie se transferă. De la Scriitor la Erou

Știm din relatările lui despre un voiaj întreprins la Țarigrad, cât de greu s-a lăsat convins să plece într-o călătorie pe mare. În cele din urmă a făcut-o, de la Constanța la Constantinopol, iar folosul i-a venit peste o sumă de ani. Ce să scoată din cele șapte pagini de documente? Bălcescu a călătorit mult și voiajul marin al lui Camil i-a pus pe tavă amănunte semnificative ale călătoriei revoluționarului poșoptist spre Istanbul: „Bălcescu sta ore întregi nemișcat într-un scaun lung cu o pernă la căpătâi... Chiar huruiala vasului îl calma. Niciodată nu s-a odihnit atât de bine... Seara, împreună cu alți călători, îndeosebi o femeie tânără, într-o rochie largă, verzuie, încheiată sub sân, cu capelină, în jurul căreia sunt în fiecare clipă doi-trei călători romantici, așteaptă răsăritul lunii, care se veștește la orizont, într-o ceață viorie, din ce în ce mai împurpurată și apoi dintr-o dată apare ca împins scurt de jos, locul uriaș, ca sticlă moale, roșie. Își tremură puțin conturul, acum parcă de rubin lichid, dar în scurtă vreme capătă tărie și o strălucire galbenă, obișnuită... Dâra de lumină de pe valuri, de lângă piroscaf, la orizont e sticloasă și întreruptă, ca o potecă pe valuri. Orizontul devine, în jurul celor de la proră, un cerc negru, noaptea e tot întunecată, deși luna e plină, iar cerul e umed și spuzit de stele care ard viu, ca de argint. E august, luna Persidelor și neconținut câte o stea, câte două... lasă dâră în văzduh, ca să cadă întins în gol, ca niște păsări rănite.”

Numai un mare artist al cuvântului putea zugrăvi un asemenea tablou, trăit de autor în propria-i călătorie spre Constantinopol, făcută cu un sfert de veac în urmă. Romancierul este, acum, dublat de un pictor. Vremea când îi recomanda Doamnei T. scrisul direct, spontan & neșlefuit a trecut de mult.

Costache Nedelcu vs. Camil Petrescu sau Intuneric vs. Lumină

Camil Petrescu a fost prozator, dramaturg, poet, filosof dar, din păcate pentru el, a vrut să facă și politică. Candidatul nu a folosit, așa cum s-ar fi convenit într-o aprigă luptă electorală, “otrava, pumnalul & parul” ci a recurs la o metodă patentată de Tudor Mușatescu în “Titanic Vals”. În piesa respectivă d. Spirache Necșulescu le spune alegătorilor să nu-l aleagă și ei, de-ai dracului, au făcut exact pe dos. (Spirache, biet funcționar la prefectură, era, potrivit lui Mușatescu, “un personaj compus din familie, slujbă și cumsecădenie”. De 50 de ani și mai bine...)

La candidatul Camil, stratagema respectivă nu a funcționat. El a făcut același lucru, prin intermediul ziarului “Țara”, și a fost învins. Ceea ce e de răs, din perspectiva timpului, e că în presa potrivnică scriitorului, Camil era asimilat Întunericului iar contracandidatul său, dl. Costache Nedelcu, era reprezentantul pământean al Luminii. Dl. Întuneric vs. Dl. Lumină, o înfruntare demnă de Războiul stelelor. Iată apelul către cetățeni formulat de redactori în numele lui Camil:

(continuare în p. 31)